

Asia C-280/00

Altmark Trans GmbH ja Regierungspräsidium Magdeburg

vastaan

Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH

(Bundesverwaltungsgerichtin (Saksa)
esittämä ennakkoratkaisupyyntö)

Asetus N:o 1191/69 — Kaupunki- tai esikaupunkilinjaliikenteen taikka
alueellisen linjaliikenteen palvelujen tuottaminen — Julkiset tuet —
Valtiontuen käsite — Korvaus, joka on vastiketta julkisen palvelun velvoitteista

Julkisasiamies P. Léger'n ratkaisuehdotus 19.3.2002	I-7751
Julkisasiamies P. Léger'n ratkaisuehdotus 14.1.2003	I-7788
Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 24.7.2003	I-7810

Tuomion tiivistelmä

1. *Liikenne — Julkisen palvelun velvoitteita koskevat jäsenvaltioiden toimenpiteet — Asetus N:o 1191/69 — Kaupunki- tai esikaupunkilinjaliikennettä taikka alueellista linjaliikennettä harjoittaville yrityksille myönnetty poikkeus — Jäsenvaltioiden käytettävissä olevan mahdollisuuden laajuus — Velvollisuus rajata selvästi kyseisen mahdollisuuden käyttö — Oikeusvarmuuden noudattaminen*
(Neuvoston asetuksen N:o 1191/69 1 artiklan 1 kohdan toinen alakohta)
2. *Valtiontuki — Vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan — Kilpailua rajoittava vaikutus — Komissio on jättänyt kuljetusalan nk. de minimis -säännön soveltamisalan ulkopuolelle*
(EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohta (josta on muutettuna tullut EY 87 artiklan 1 kohta); komission asetus N:o 69/2001; komission tiedonanto 96/C 68/06)
3. *Valtiontuki — Käsite — Toimenpiteet, joilla pyritään korvaamaan yritykselle julkisen palvelun velvoitteista aiheutuvat kustannukset — Käsitteen ulkopuolelle jääminen — Edellytykset — Selvästi määriteltyt julkisen palvelun velvoitteet — Niiden parametrien, joiden perusteella korvaus lasketaan, vahvistaminen objektiivisesti ja läpinäkyvästi — Rajaaminen kustannusten korvaamiseen — Korvauksen määrittäminen silloin, kun yritystä ei valita julkisia hankintoja koskevassa menettelyssä, tarkastelemalla asianomaisen alan keskiwertoyritykselle aiheutuvia kustannuksia*
(EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohta (josta on muutettuna tullut EY 87 artiklan 1 kohta))
4. *Liikenne — Liikenteelle myönnetty tuki — Perustamissopimuksen 77 artiklan (josta on tullut EY 73 artikla) soveltaminen — Rajaaminen yhteisön johdetussa oikeudessa tarkoitettuihin tapauksiin*
(EY:n perustamissopimuksen 77 artikla (josta on tullut EY 73 artikla); neuvoston asetukset N:o 1191/69 ja 1107/70)

1. *Julkisten palvelujen käsitteeseen rautatie-, maantie- ja sisävesiliikenteessä olennaisesti kuuluvia velvoitteita koskevista jäsenvaltioiden toimenpiteistä annettua asetusta N:o 1191/69 ja erityisesti sen 1 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa on tulkittava siten, että siinä annetaan jäsenvaltiolle oikeus olla soveltamatta kyseistä asetusta kaupunki- tai esikaupunkilinjaliikenteen taikka alueellisen linjaliikenteen palvelujen tuottamiseen, joka on väistämättä riippuvaista julkisista tuista, ja soveltaa kyseistä asetusta ainoastaan sellaisiin tapauksiin, joissa ilman tukea riittävän*

liikennepalvelun tuottaminen ei ole mahdollista, edellyttäen kuitenkin, että oikeusvarmuuden periaatetta noudatetaan asianmukaisesti, mikä edellyttää sitä, että kansallisessa lainsäädännössä rajataan selvästi se, miten kyseistä poikkeusmahdollisuutta käytetään, jotta on mahdollista määritellä, missä tilanteissa kyseistä poikkeusta sovelletaan ja missä tilanteissa sovelletaan asetusta.

(ks. 58 ja 64 kohta sekä tuomiolauselman 1 kohta)

2. Perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan (josta on muutettuna tullut EY 87 artiklan 1 kohta) soveltamisedellytys, jonka mukaan tuen on oltava omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, ei riipu siitä, ovatko tuotetut liikennepalvelut paikallisia tai alueellisia, tai siitä, kuinka merkittävää kyseinen toiminta on.

vähäinen merkitys tai tukea saavan yrityksen suhteellisen vaatimatonta ei nimittäin sulje pois sitä mahdollisuutta, että se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

(ks. 77, 78 ja 80—82 kohta sekä tuomiolauselman 2 kohta)

Ei nimittäin ole mitenkään poissuljettua, että sellaiselle yritykselle myönnetty julkinen tuki, joka tuottaa ainoastaan paikallisia tai alueellisia liikennepalveluja eikä tuota liikennepalveluja kotivaltionsa ulkopuolella, voi kuitenkin vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, koska kun jäsenvaltio myöntää julkisen tuen yritykselle, kyseisen yrityksen liikennepalvelujen tarjonta voi pysyä ennallaan tai lisääntyä, minkä seurauksena muihin jäsenvaltioihin sijoitautuneiden yritysten mahdollisuudet tarjota liikennepalveluja kyseisen valtion markkinoilla ovat vähäisemmät. Lisäksi vähämerkityksisestä tuesta annettu komission tiedonanto ei koske kuljetusalaa, mikä ilmenee sen neljänestä perustelukappaleesta. Vastavasti EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annettua asetusta N:o 69/2001 ei sovelleta mainittuun alaan kyseisen asetuksen kolmannen perustelukappaleen ja 1 artiklan a alakohdan mukaisesti. Lopuksi ei ole myöskään olemassa tiettyä rajaa tai prosenttilukua, jonka alittavan toimenpiteen osalta voitaisiin katsoa, että sillä ei ole vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tuen suhteellisen

3. Siltä osin kuin valtion toimenpidettä on pidettävä korvauksena, joka on vastike edunsaajayritysten suorittamista sellaisista palveluista, jotka johtuvat julkisen palvelun velvoitteiden täyttämisestä, siten, että kyseiset yritykset eivät todellisuudessa saa taloudellista etua ja että kyseinen toimenpide ei näin ollen aseta kyseisiä yrityksiä edullisempaan kilpailutilanteeseen suhteessa niiden kilpailijayrityksiin, tällaiseen toimenpiteeseen ei sovelleta perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohtaa (josta on muutettuna tullut EY 87 artiklan 1 kohta).

Jotta tällaista korvausta ei tiettyssä konkreettisessa tapauksessa luokiteltaisi valtioneutoksi, tiettyjen edellytysten on kuitenkin täyttyttävä. Ensinnäkin edunsaajayrityksen tehtäväksi on tosiasiasa annettava julkisen palvelun velvoitteiden täyttäminen ja nämä velvoitteet on määriteltävä selvästi. Toiseksi ne parametrit, joiden perusteella korvaus lasketaan, on etukäteen vahvistettava objektiivisesti ja läpinäkyvästi, jotta vältettäisiin sellaisen talou-

dellisen edun sisältyminen korvaukseen, joka olisi omiaan suosimaan edunsaajayritystä suhteessa sen kilpailijayrityksiin. Kolmanneksi korvaus ei saa ylittää sitä, mikä on tarpeen, jotta voidaan kattaa kaikki ne kustannukset tai osa niistä kustannuksista, joita julkisen palvelun velvoitteiden täyttämisen aiheuttaa, kun otetaan huomioon kyseisestä toiminnasta saadut tulot ja kyseisten velvoitteiden täyttämisestä saatava kohtuullinen voitto. Tällaisen edellytyksen noudattaminen on välttämätöntä sen takaamiseksi, ettei edunsaajayritykselle myönnetä sellaista etua, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua vahvistamalla kyseisen yrityksen kilpailuasemaa. Neljänneksi silloin, kun julkisen palvelun velvoitteiden täyttämistä vastaavaa yritystä ei tietyssä konkreettisessa tapauksessa valita sellaisessa julkisia hankintoja koskevassa menettelyssä, jossa on mahdollista valita se ehdokas, joka kykenee tuottamaan kyseiset palvelut julkisyhteisön kannalta vähäisimmin kustannuksin, tarvittavan korvauksen taso on määritettävä tarkastelemalla sellaisia kustannuksia, joita hyvin johdetulle ja asetettujen julkisen palvelun velvoitteiden täyttämisen kannalta riittävillä kuljetusvälineillä varustetulle keskivertoyritykselle aiheutuisi kyseisten velvoitteiden täyttämistä, kun otetaan huomioon toiminnasta saadut tulot ja kyseisten velvoitteiden täyttämistä saatava kohtuullinen voitto.

(ks. 87—93 kohta ja
tuomiolauselman 2 kohta)

4. Tuen myöntämisestä rautatie-, maantie- ja sisävesiliikenteeseen annetun asetuksen N:o 1107/70 antamisen jälkeen jäsenvaltioilla ei ole enää oikeutta vedota perustamissopimuksen 77 artiklaan (josta on tullut EY 73 artikla), jossa määrätään, että tuki on perustamissopimuksen mukainen, jos se on tarpeen liikenteen yhteensovittamiseksi tai korvausta julkisten palvelujen käsitteeseen kuuluvien velvoitteiden täyttämistä, muissa kuin yhteisön johdetussa oikeudessa tarkoitetuissa tapauksissa.

Niissä tapauksissa, joissa julkisten palvelujen käsitteeseen rautatie-, maantie- ja sisävesiliikenteessä olennaisesti kuuluvia velvoitteita koskevista jäsenvaltioiden toimenpiteistä annettua asetusta N:o 1191/69 ei sovelleta ja joissa kyseiset tuet kuuluvat perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan (josta on muutettuna tullut EY 87 artiklan 1 kohta) soveltamisalaan, asetuksessa N:o 1107/70 luetellaan tyhjentävästi ne edellytykset, joilla jäsenvaltioiden viranomaiset voivat myöntää tukia perustamissopimuksen 77 artiklan mukaisesti.

(ks. 101, 107 ja 108 kohta)